

Filmsko-glasbena odpotovanja

MARKO STOJILJKOVIĆ

Letošnji Festival slovenskega filma (FSF) bo v spominu ostal predvsem zaradi svoje netipičnosti. Ne »čas« ne »kraj« nista bila običajna: namesto sončnega septembra v Portorožu je bil festival oktobra v jesensko spreminjajoči se Ljubljani. V kinu Komuna je bil na ogled le uradni tekmovalni program, pregledni program pa je bil v celoti predvajan preko spletne platforme. V glavnem tekmovalnem programu so (če izvzamemo koprodukcijske filme) prevladovali dokumentarni in dokumentarno-igrani naslovi, pogosto televizijskega sloga, kar ni presenetljivo glede na to, da so večinoma nastali v koprodukciji z RTV Slovenija. Festival si bomo tako letos najbolj zapomnili po izjemnih razmerah, v katerih je bil izveden, po praznih dvoranah, ki so posledica omejenih kapacitet zaradi protikoronskih ukrepov, pa tudi po nekaterih trendih v festivalnem programiranju in sodobni slovenski filmski in televizijski produkciji, ki se vse bolj posveča formi glasbenega dokumentarca. Dvema glasbenima dokumentarcema, prikazanima v sklopu festivala, se bomo posvetili tudi v pričujočem besedilu.

V uradnem tekmovalnem programu je bil predvajan celovečerni dokumentarni film **Kino Šiška 10** (2019). Televizijsko

ODPOTOVANJE (2020)

delo režiserke in scenaristke Maje Pavlin preučuje deset let delovanja danes kulturnega ljubljanskega centra za urbano kulturo Kino Šiška. Zgodba Kina Šiška je zgodba o uspehu, predvsem v smislu prenove in preureditve znane mestne lokacije, ki je postala žrtev sprememb v kulturnih in zabavnih trendih, preden je bila revitalizirana za potrebe sodobne evropske metropole. Vendar to ni edini uspeh – Kino Šiška služi tudi kot primer uspešne javne ustanove v smislu institucionalizacije tistih oblik kulture, ki so veljale za »nizke« in obrobne. Najpomembnejši dosežek tega postopnega procesa je, da se z institucionalizacijo Kino Šiška ni »prodal« državi oziroma mestu, ali pa prostemu trgu, ampak je ohranil neodvisnost delovanja.

Kino Šiška 10 sledi ustaljenim trendom sodobnega televizijskega dokumentarca, intervjuji se izmenjujejo z zanimivim arhivskim gradivom, bodisi starejšim (zgodovina stavbe) bodisi novejšim (posnetki koncertov, narejeni v zadnjih 10 letih), pri čemer režiserka vseskozi vztraja pri jasnosti in avdiovizualni eleganci. Največji avtorski izziv, s katerim se je morala soočiti, je bil sam izbor iz impresivne količine gradiva, saj je bilo tako arhivskega kot sodobnega materiala,

KINO ŠIŠKA 10 (2019)

posnetega posebej za potrebe filma, res veliko. Svojo plat zgodbe predstavijo vse zainteresirane strani: vodstvo in programski uredniki, zaposleni na različnih položajih, sosede in umetniki, ki so tam nastopali in ki so pred odprtjem Kina Šiška trpeli zaradi pomanjkanja koncertnega prostora takšne velikosti in profila. Vsebina, podana v intervjujih, je »ilustrirana« z ustreznim avdiovizualnim materialom s poudarkom na glasbeni komponenti. Gre za korektno filmsko delo s poudarkom na spoštovanju predmeta zanimanja – v trenutnem času, ko so koncerti, festivali in drugi kulturni dogodki nekaj, o čemer samo sanjamo, pa se nam lahko zazdi celo nekoliko nostalgичno.

Tudi dokumentarni film Petre Seliškar **Odpotovanje** (2020), posvečen prvemu slovenskemu kantavtorju Tomažu Pengovu, ne preseže ravni korektnega filma, čeprav je v njem prostora za več kot to. Razlog se lahko skriva v režiserkinem spoštovanju subjekta. Film se večinoma izogiba negativnim polemikam okrog Pengova, zato deluje nekoliko hagiografsko, njegov subjekt pa kot nekakšen svetnik. Nekatere kontroverze, kot so alkoholizem, dejstvo, da Pengov po svojem prvencu ni posnel dobrega albuma, in neprijetna epizoda zapuščanja otroka, so sicer omenjene proti koncu, vendar njihove posledice (predvsem stereotipna podoba »trpečega umetnika«) v filmu niso podrobno raziskane.

Namesto drznejšega pogleda v bolj kompleksne in temačne aspekte se režiserka raje osredotoči na lepo in pozitivno: na obdobje pred izdajo kulturnega albuma, po katerem je film dobil tudi naslov, na navdih, ki ga je Pengov črpal iz svojih in tujih potovanj, ter na filozofijo, ki jo je s potovanji, interakcijo s prijatelji in sodelavci ter igranjem gradil in jo tudi radodarno delil skozi svoje pesmi. Avtorski postopek je standarden, varen: temelji na intervjujih s sodobniki, sodelavci, prijatelji in občudovalci Tomaža Pengova, z dodatkom televizijskega arhivskega gradiva in kratkimi impresionističnimi vložki ob glasbi z naslovnega albuma. Prav ti vložki pa se zdijo najbolj pomanjkljivi, kot da si avtorica ne bi upala bolj pogumno odpotovati v globine same glasbe, kar je škoda, saj glasbena poezija Tomaža Pengova vsebuje in zbuja močne vizualne vtise. *Odpotovanje* tako »nagovarja« predvsem občinstvo, ki je že oblikovalo pozitiven odnos do Pengova, hkrati pa pozablja na tiste, ki bi se v mitološki pojav Tomaža Pengova kot osebe in glasbenika radi potopili malo globlje.